

AOPK ČR

Regionální pracoviště SCHKO Žďárské vrchy
Brněnská 39
591 01 Žďár nad Sázavou
tel.: +420 951 424 922
e-mail: zdarvrch@nature.cz
www.nature.cz

Dle rozdělovníku

NAŠE ČÍSLO JEDNACÍ: SR0068/ZV/2021 - 28

VYŘIZUJE: Aneta Dvořáková

DATUM: 22. 10. 2021

VEŘEJNÁ VYHLÁŠKA

Opatření obecné povahy ke zpracování kůrovcové kalamity, které má napomoci zastavit šíření kůrovce v CHKO Žďárské vrchy

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, regionální pracoviště Správa chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy (dále jen „Agentura“), jako věcně i místně příslušný orgán ochrany přírody a krajiny podle ustanovení § 75 odst. 1 písm. e) a 78 odst. 1 a odst. 3 písm. h) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), vydává podle § 173 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“)

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY Č. 5/2021:

I.

Za účelem zpracování tzv. kůrovcové kalamity se všem vlastníkům lesa, subjektům hospodařícím v lese a jejich smluvním dodavatelům, vyjma držitelů příslušných výjimek vydaných formou individuálního rozhodnutí, povoluje výjimka ze zákazu stanoveného § 26 odst. 3 písm. a) zákona, konkrétně ze zákazu hospodařit na pozemcích mimo zastavěná území obcí způsobem vyžadujícím intenzivní technologie ve II. zóně odstupňované ochrany přírody CHKO Žďárské vrchy, za účelem těžby a přibližování dřevní hmoty napadené lýkožroutem smrkovým, lýkožroutem menším, lýkožroutem severským a lýkožroutem lesklým (dále souhrnně jen „kůrovec“) a následné obnovy kalamitních holin v lesních porostech ve II. zóně odstupňované ochrany přírody CHKO Žďárské vrchy, mimo evropsky významnou lokalitu Dářská rašeliníště, maloplošná zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma, za následujících podmínek:

- při zpracování kůrovcem napadené dřevní hmoty nebo hmoty atraktivní pro rozvoj hmyzích škůdců nebudou káceny žádné listnaté stromy a jedle bělokorá, a to ani z důvodu usnadnění budoucí umělé obnovy,

- na území, kde probíhala asanace, bude ponecháno dřevo k přirozenému rozpadu v následujícím množství:
 - **porosty starší 60 let:**
 - při vzniku holiny nad 1 ha bude na ploše ponecháno minimálně 30 m³.ha⁻¹ dřevní hmoty k přirozenému rozpadu,
 - při vzniku holiny nad 10 ha bude na ploše ponecháno minimálně 30 m³.ha⁻¹ dřevní hmoty k přirozenému rozpadu a zároveň bude na 5% plochy ponecháno 100 m³.ha⁻¹ dřevní hmoty k přirozenému rozpadu,
 - **porosty mladší 60 let:**
 - při nahodilé těžbě na souvislé ploše větší než 1 ha bude na 5 % plochy ponechána veškerá dřevní hmota k přirozenému rozpadu,
- příprava půdy bude pouze pomístná či pruhová,
- maximální spojitá plocha ošetřená přípravou půdy bude 0,5 ha,
- jednotlivé spojitě plochy ošetřené přípravou půdy budou od sebe vzdáleny minimálně 20 m,
- přípravou půdy nebudou dotčeny plochy s přirozeným zmlazením a zapojeným bylinným patrem.

Tato výjimka je platná do 31. 12. 2025.

Pro účely tohoto opatření obecné povahy se pojmem "dřevní hmota k přirozenému rozpadu" rozumí hroubí (tj. dřevní hmota s průměrem větším než 7 cm i s kůrou) nepokácených stojících souší, zlomů, pahýlů, nevyklizených neodvětvěných pokácených stromů, nevyklizených odvětvěných kmenů nebo jejich částí, ponechané v porostech v kůře i odkorněné, ale i živé stromy ponechané do rozpadu.

Pojmem holina se rozumí souvislá plocha (bez ohledu na vlastnictví jednotlivých pozemků, které ji tvoří), na které v důsledku těžby lesního porostu kleslo zakmenění na 3 desetiny plného zakmenění.

Pojmem příprava půdy se rozumí použití jakékoli technologie, která působí narušení půdního povrchu (včetně frézování nebo drcení ležícího kletu).

II.

Za účelem zpracování tzv. kůrovcové kalamity se všem vlastníkům lesa, subjektům hospodařícím v lese a jejich smluvním dodavatelům vyjma držitelů příslušných výjimek vydaných formou individuálního rozhodnutí, povoluje výjimka ze zákazů stanovených § 26 odst. 3 písm. a) zákona, konkrétně ze zákazu používat biocidy na území II. zóny odstupňované ochrany přírody CHKO Žďárské vrchy, mimo evropsky významné lokality, maloplošná zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma a území, na nichž se nacházejí vymezené přirozené biotopy, k asanaci aktivního kůrovcového dříví za účelem zpomalení postupu kůrovcové kalamity, za následujících podmínek:

- biocidy nebudou aplikovány ve vzdálenosti menší než 30 m od vodních toků a ploch.

Tato výjimka je platná do 31. 12. 2025.

*Dotčené území je vymezeno v příloze č. 2 tohoto opatření obecné povahy, která je jeho nedílnou součástí. Mapa je dostupná rovněž na webových stránkách Agentury <https://zdarskevrchy.ochranaprirody.cz/statni-sprava/opatreni-obecne-povahy/biocidy-a-intenzivni-technologie-ve-druhe-zone/> ve formátu *.shp a jako prohlížeč služba na webovém mapovém portálu*

<http://aopkcr.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=e465058ea5054565bc6687cdfbc33e28>.

ODŮVODNĚNÍ

Tímto opatřením obecné povahy se stanovují podmínky pro zpracování dřevní hmoty napadené kůrovcem a prevenci rozšiřování kůrovce v lesích CHKO Žďárské vrchy tak, aby se zamezilo

nedovolené změně zvláště chráněných částí přírody, ve smyslu ustanovení § 26 odst. 3 písm. a) zákona, kde se mimo jiné uvádí, že na pozemcích mimo zastavěná obcí území je v I. a II. zóně CHKO zakázáno hospodařit způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů a používat biocidy.

Toto opatření obecné povahy se vydává v reakci na očekávanou intenzifikaci lesního hospodaření v souvislosti s probíhající tzv. kůrovcovou kalamitou.

Agentura vycházela při rozhodování z těchto podkladů:

- výnos Ministerstva kultury ČR ze dne 25. 5. 1970 č. j. 8908/70 - II/2 o zřízení chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy (dále jen „výnos“);
- zonace CHKO Žďárské vrchy schválená Ministerstvem životního prostředí ČR dne 13. 9. 1996 pod č. j. OOP/5081/96;
- Plán péče o CHKO Žďárské vrchy ve smyslu § 27, odst. 2 zákona, schválený protokolem MŽP č. j. ENV/2021/47258, ze dne 10. 5. 2021 (dále jen „plán péče o CHKO“).

Návrh opatření obecné povahy byl projednán s dotčenými orgány, jejichž seznam je přiložen v příloze č. 1. Žádný z dotčených orgánů v průběhu projednávání neuplatnil připomínky.

Dle výnosu je posláním CHKO Žďárské vrchy ochrana krajiny, jejího vzhledu a typických znaků; k typickým znakům krajiny náleží zejména její povrchové utváření včetně vodních toků a ploch, rozvržení a využití lesního a zemědělského půdního fondu, její vegetační kryt a volně žijící živočišstvo, sídlištní struktura oblasti, urbanistická skladba sídlišť, místní zástavba lidového rázu i monumentální nebo dominantní díla.

Podstatnou část lesních porostů CHKO Žďárské vrchy tvoří smrkové monokultury, založené povětšinou ve 30. letech 20. století. Hlavním úkolem ochrany přírody, ale i lesního hospodaření na těchto plochách je zajistit druhovou a prostorovou diferenciaci porostů tak, aby byla zajištěna jejich diverzita, stabilita a plnění veškerých funkcí lesa. Již několik desetiletí probíhají přestavby smrkových monokultur prostřednictvím představených obnovních prvků přirozené druhové skladby (zejména jedle a buku). Dlouhodobým zájmem ochrany přírody je podpora maloplošného a podrostního hospodaření.

Podle ust. § 43 odst. 1 zákona lze výjimku ze zákonného zákazu ve zvláště chráněném území povolit, pokud jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody, nebo tehdy, pokud povolovaná činnost významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany zvláště chráněného území.

Návrh opatření obecné povahy byl zaslán všem obcím na území CHKO Žďárské vrchy (viz příloha č. 1) do datové schránky dne 20. 9. 2021 ke zveřejnění na úředních deskách, téhož dne byl návrh vyvěšen na úřední desce Agentury. V zákonné lhůtě nebyly podány žádné námitky ani připomínky.

I.

Lesy tvoří téměř 50 % plochy CHKO. Odumírající stromy a rozpadající se dřevo, takzvané mrtvé dřevo, je přirozenou součástí lesních ekosystémů. Má zásadní význam pro biodiverzitu v lesích jakožto biotop mnoha druhů organismů, jeho přítomnost má navíc příznivý vliv na koloběh živin, vodní bilanci a ochranu půdy před erozí. Ponechávání mrtvého dřeva na obnovovaných plochách má vedle výše uvedeného zajistit také plošnou diferenciaci porostů a variabilitu obnovních postupů.

Z hlediska biologické hodnoty ponechávané dřevní hmoty je vhodné ponechávat přednostně stojící listnaté stromy a jedle, dále sterilní stojící smrkové souše a neodvjetvené zlomy a pahýly. Požadovaný objem dřeva ponechaného k přirozenému rozpadu se počítá v m³ hroubí, v celých

kmenech a nelze jej nahradit jinou formou hmoty (například štěpkou, nehroubím). Primárním účelem podmínky ponechání dřeva k přirozenému rozpadu je podpora biodiverzity v lesích. Dřevní hmota silnějších dimenzí je stabilnější co se týče vlhkosti a teploty, slouží jako biotop či substrát širšímu spektru organismů (přítomnost mikrostanovišť, silnější kůry...) a trvá delší dobu, než se rozloží.

Při stanovování objemu mrtvého dřeva se přihlíželo zejména k míře narušení ekosystémů těžbou (větší holiny znamenají vyšší míru narušení ekosystémů, vyšší potřebu stabilizujících prvků) a dlouhodobým zájmům ochrany přírody (omezení velkoplošných holin, podpora maloplošných a podrobných způsobů hospodaření).

Stanovený objem se vztahuje k holinám nad zákonnou velikost, tedy ke kalamitním plochám. V tomto případě, s přihlédnutím k dlouhodobému záměru přestaveb smrkových monokultur, k nimž je nezbytným předpokladem i umělá obnova, byl objem stanoven na $30 \text{ m}^3 \cdot \text{ha}^{-1}$. V podmínkách CHKO Žďárské vrchy to představuje přibližně 5 – 10 % zásoby porostů. U holin nad 10 ha bude navíc ponecháno $100 \text{ m}^3 \cdot \text{ha}^{-1}$ na 5 % plochy. Toto opatření má vést k ponechání části velkoplošných holin přirozené obnově, čímž podpoří výše zmíněnou diferenciaci porostů. V mladších porostech s nižší zásobou se přistoupilo ke stanovení plochy z důvodu velmi proměnlivé zásoby. Rozmístění jednotlivých kmenů či umístění a tvar plochy se zvýšeným podílem mrtvého dřeva se bude odvíjet od postupu kůrovcové kalamity a způsobu jejího zpracovávání. Dřevo ponechané k rozpadu tak nemusí být rozmístěno po ploše zcela rovnoměrně a plochy se zvýšeným podílem mrtvého dřeva nemusejí být souvislé.

Při zpracování potěžebních zbytků je žádoucí, aby dřevní hmota rovněž zůstávala v porostech k zetlení. Štěpkování či drcení klestu je z tohoto hlediska vhodnější než například pálení nebo odvoz klestu z porostu. Při následném zalesňování holin je pak třeba v nejvyšší možné míře využívat přirozené zmlazení či přípravné porosty pionýrských dřevin. Zdárné vzcházení porostů z přirozeného zmlazení nebo sje je na některých stanovištích vhodné podpořit narušením půdního povrchu. Tyto technologie jsou rovněž intenzivními technologiemi ve smyslu ust. § 26 odst. 3 písm. a) zákona. Podmínky stanovené ve výroku I. tohoto rozhodnutí mají za cíl minimalizovat negativní dopad těchto činností na dochované přírodní prostředí CHKO Žďárské vrchy.

Výjimka bude povolena i na území všech evropsky významných lokalit, jejichž předmětem ochrany není lesní biotop či druh na lesní biotop vázaný – v tomto případě se jedná o všechny evropsky významné lokality na území CHKO Žďárské vrchy vyjma evropsky významné lokality Dářská rašeliniště, na niž se však toto opatření obecné povahy nevztahuje. Při dodržení podmínek uvedených ve výrokové části tohoto opatření obecné povahy nebude záměr ve smyslu ustanovení § 45g zákona působit závažné nebo nevratné poškození přírodních stanovišť a biotopů druhů, k jejichž ochraně jsou tímto opatřením obecné povahy dotčené evropsky významné lokality určeny, ani nedojde k soustavnému nebo dlouhodobému vyrušování druhů, k jejichž ochraně jsou tato území určena.

Lokality I. zóny odstupňované ochrany přírody CHKO Žďárské vrchy, maloplošná zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma jsou nejcennější části CHKO Žďárské vrchy, použití intenzivních technologií vyžaduje individuální posouzení u každé lokality, a proto se na ně toto opatření obecné povahy nevztahuje. Evropsky významná lokalita Dářská rašeliniště pak vyžaduje specifické požadavky na hospodaření tak, aby nedošlo k poškození předmětu ochrany, kterým jsou mimo jiné lesní biotopy. Tyto podmínky je třeba stanovit individuálně a není možné je zobecnit pro celé území evropsky významné lokality. Z tohoto důvodu muselo území nacházející se v této evropsky významné lokalitě být z působnosti tohoto opatření obecné povahy rovněž vyřato.

Toto opatření obecné povahy se vydává za účelem prevence šíření kůrovce v CHKO Žďárské vrchy a povoluje zpracování tzv. aktivní kůrovcové hmoty, které je nutné k omezení dalšího šíření kůrovců. Zpracování neaktivních kůrovcových souší dle názoru Agentury není možné pokládat za

prevenci dalšího šíření kůrovce, proto se na jejich zpracování toto opatření obecné povahy nevztahuje. Zpracovávání sterilních kůrovcových souší na ploše větší než 1 ha je ve II. zóně CHKO nutné považovat za intenzivní technologii, která může způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů a jde tedy o činnost zakázanou dle § 26, odst. 3 písm. a) zákona. Takovéto zásahy je možné realizovat pouze za předpokladu, že bude udělena výjimka z uvedeného zákonného ustanovení.

Pokud by tedy došlo k situaci, že i přes povolenou asanaci aktivních kůrovcových porostů odumřou porosty na rozsáhlých plochách (větších než 1 ha) a z pohledu šíření kůrovce půjde již o sterilní souše, bude třeba podat v konkrétním případě na jejich zpracování žádost o výjimku ze zákazu stanoveného v § 26 odst. 3 písm. a) zákona.

Agentura věc vyhodnotila tak, že při dodržení podmínek uvedených ve výroku tohoto rozhodnutí není využití intenzivních technologií za účelem nahodilé těžby v rozporu se zájmy ochrany přírody, povolovaná **činnost významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany zvláště chráněného území**. Jsou tak splněny základní předpoklady pro povolení výjimky ze zákonného zákazu. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem bylo rozhodnuto tak, jak je uvedeno ve výroku I. tohoto opatření obecné povahy.

Nad rámec shora uvedeného Agentura upozorňuje, že výjimky povolené tímto opatřením obecné povahy **nenahrazují jiná povolení či jiné správní akty, které mohou být potřebné k provádění činností specifikovaných ve výrocích tohoto opatření obecné povahy**. Pokud by subjekty uvedené ve výrocích tohoto opatření obecné povahy zamýšlely provádět ve výrocích specifikované činnosti způsobem nebo v místech, kde by výkon těchto činností vyžadoval zvláštní povolení či výjimku dle zákona či jiných právních předpisů, je k realizaci zamýšlené činnosti třeba získat rovněž příslušné výjimky, povolení či jiné správní akty (např. druhová výjimka dle § 56 odst. 1 a 2 zákona apod.).

II.

Očekávaný nástup kůrovcové kalamity v CHKO Žďárské vrchy s sebou ponese rovněž riziko plošného rozpadu stávajících smrkových porostů. Zájemem ochrany přírody je v tomto případě co nejvíce zpomalit postup škůdců, aby se minimalizovaly obnovní plochy, zachovalo se v co nejvyšší míře podrostní nebo násečné hospodaření směřující k prostorové diferenciaci porostů a nevznikaly velké plochy stejnověkových kultur. Základním prostředkem v boji proti tzv. kůrovcové kalamitě je důsledná asanace kůrovcově aktivní hmoty.

Proto se přistupuje k plošné výjimce, která se ale nevztahuje na nejcennější a (potenciálně) druhově nejbohatší plochy v CHKO (první zóny, maloplošná zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma, evropsky významné lokality, vymezené přírodní biotopy). Přesné vyznačení území, na které se výrok č. II tohoto opatření obecné povahy bude aplikovat, je vyznačeno v mapové příloze tohoto opatření obecné povahy (příloha č. 2), která tvoří jeho nedílnou součást.

S ohledem na skutečnost, že výjimka vydávaná výrokem II. tohoto opatření obecné povahy se nevztahuje na území žádných evropsky významných lokalit a ptačích oblastí, nebude záměr ve smyslu ustanovení § 45g zákona působit závažné nebo nevratné poškození přírodních stanovišť a biotopů druhů, k jejichž ochraně jsou tímto opatřením obecné povahy dotčené evropsky významné lokality určeny, ani nedojde k soustavnému nebo dlouhodobému vyrušování druhů, k jejichž ochraně jsou tato území určena.

Základní ochranné podmínky chráněných krajinných oblastí jsou nástrojem ochrany přírody k zachování a zlepšování stavu předmětů ochrany zvláště chráněných území, což zahrnuje i obecné zachování či zlepšení stavu biodiverzity. Proto bude aplikace pesticidů omezena na lokality mimo výskyt přirozených biotopů ve smyslu Katalogu biotopů ČR, u kterých se předpokládá vyšší potenciál hostit široké spektrum organismů. Vznikne tak mozaika ošetřených

a neošetřených ploch a zajistí se tak přežití populací druhů, které jsou na předmětné lokality vázané. Biocidy dále nebudou aplikovány v blízkosti vodních toků, ploch a zamokřených lokalit, aby nedošlo ke kontaminaci citlivých vodních ekosystémů.

Agentura dále zvážila závažnost kůrovcové situace a existenci rizika významného narušení lesního prostředí v důsledku plošného úhynu smrkových porostů. Povolovanou činností nejsou dotčena maloplošná zvláště chráněná území ani lokality první zóny odstupňované ochrany přírody. Toto opatření obecné povahy se nevztahuje na situace, kdy již není vzhledem ke gradaci populace kůrovce a stavu okolních porostů účelné chemii aplikovat, tedy v případech, kdy použití biocidu nemá reálný efekt na šíření škůdce.

Agentura věc vyhodnotila tak, že při dodržení podmínek uvedených ve výroku tohoto rozhodnutí nejen, že aplikace biocidů ve II. zóně CHKO v lokalitách mimo MZCHÚ a jejich ochranná pásma, evropsky významné lokality, a území, na nichž se nacházejí vymezené přírodní biotopy (viz příloha č. 2 tohoto opatření obecné povahy), za účelem zpomalení postupu kůrovcové kalamity **významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany, ale rovněž je v zájmu ochrany přírody**. Jsou tak splněny základní předpoklady pro povolení výjimky ze zákonného zákazu. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem bylo rozhodnuto tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto opatření obecné povahy.

Nad rámec shora uvedeného Agentura upozorňuje, že výjimky povolené tímto opatřením obecné povahy **nenahrazují jiná povolení či jiné správní akty, které mohou být potřebné k provádění činností specifikovaných ve výrocích tohoto opatření obecné povahy**. Pokud by subjekty uvedené ve výrocích tohoto opatření obecné povahy zamýšlely provádět ve výrocích specifikované činnosti způsobem nebo v místech, kde by výkon těchto činností vyžadoval zvláštní povolení či výjimku dle zákona či jiných právních předpisů, je k realizaci zamýšlené činnosti třeba získat rovněž příslušné výjimky, povolení či jiné správní akty (např. druhová výjimka dle § 56 odst. 1 a 2 zákona apod.). Toto opatření obecné povahy také adresátů neopravňuje k provádění ve výrocích specifikovaných činností v územích, kde je tato činnost v rozporu s jinými zákazy (např. v ochranných pásmech vodních zdrojů).

Toto opatření obecné povahy se oznamuje v souladu s ust. § 173 odst. 1 správního řádu veřejnou vyhláškou zveřejněním na úřední desce Agentury (datum zveřejnění/vyvěšení je uvedeno níže).

POUČENÍ

Opatření obecné povahy podle § 173 odst. 1 správního řádu nabývá účinnosti patnáctým dnem po vyvěšení veřejné vyhlášky na úřední desce Agentury. Proti opatření obecné povahy nelze podat opravný prostředek (§ 173 odst. 2 správního řádu).

Přílohy:

Příloha č. 1: seznam dotčených orgánů

Příloha č. 2: vymezení území dotčeného výjimkou ze zákazu používat biocidy na území II. zóny CHKO Žďárské vrchy

Agentura tímto žádá v souladu s ust. § 173 odst. 1 správního řádu obecní úřady obcí, jejichž správních obvodů se opatření obecné povahy týká, o jeho vyvěšení po dobu 15 dnů na svých úředních deskách.

Rozdělovník:

Obce na území CHKO Žďárské vrchy (viz příloha 1)

Na úřední desce Agentury a způsobem umožňujícím dálkový přístup (elektronické úřední desce):

vyvěšeno dne: 25. října 2021

sejmuto dne:

(podepsáno elektronicky)

Ing. Václav Hlaváč, v. r.
ředitel Správy CHKO